טו: יש בקרבנות פרק שני תמורה

כיוצא בו אבר ר' יוסי. פרש"י לא אימפרש היכא קאי (ש) כפ' הכי תניא בתמ"כ על הכהיל הלי קרא (ק)דכתיב גבי כו' [עולה ויורד] (ויקרא ה) ואם השגי יעשה עולה מה עולה אינה נאכלת אף חטאת זו אינה נאכלת ועולה מינגיה היא: **על** עבודה זרה שעשו בימי צדקיהו. ואמרת (י) כמ"ד מז) דאיתי ליה ליבור בעבודה זרה כל שבן ושבן מייתו פר ושעיר ואמטו להכי הביאו שעירי חטאת שנים עשר לשנים עשר שבטיסר'): ז)**והא הבאאז)** דאיבא מתו בעליה וקרבה. והקשה הרשב"ם מה ענין זה לאמתו בעליה דכולי הש"ס דמיירי שהפרים החטאת ומתו בעליה אחר כך אכל הכא הרי לא הפרישו שום דבר כפ) ואומר רבינו נתנאל דאי בלא הפרים אלי להקריב אלמא יש כפרה למתים וא"כ כל שכן דהיכא שהפרים ואח"כ מתו בעליה דלאו להקריב וכן משמע בפ"ק דזבוריות (דף ו.) דאמר והא אלא כפרה למתים דמיירא להא שמעתא דהכא משמע דאי יש כפרה למתים על הנשים להקריב בשבילם וכ"ש אם הפרים ואח"כ מתו דעל הנשים להקריבן: **וקא** קרבה. וא"ת מיקשה נמי למ"ד מרבה דלהקריב ליכא מ"ד וי"ל דודאי כיון דלא אזיל למיתה אפי' לאקרובי נמי לאו וכן מלינו פרק הוליאו לו (יומא דף ס.) גבי הא דאמר כפר ואפילו כדמו ופריך עלה והא מטאת שמתו בעליה היא ומשני כיון דעל כפרה ליבור נמי אתי לאו מתו בעליה היא ל) אלמא היכא דלא אזיל למיתה אפי' להקרבה נמי הוא לאוי): **קא** מ"קא מ)**דעתך דמאן דאית ליה חטאת שביפרו בעליה מתה אית ליה נמי חטאת שמתו בעליה מתה.** ג)וא"ת מיקשי למתני' דבהא ליכא מאן דפליג לחטאת שמתו בעליה בימיל דכרים אמוריים ולא בליבור אפי' הכי נכפרו בעליה פליגי וי"ל דלא דמי דתמני' פסיעה ליה לחטאת שמתו בעליה ליתא בליבור היינו כשמתו כל הבעלים ולא נשאר בהן אחד אבל הכא ס"ד דעדיין מקצת הבעלים קיימין ומש"ה קאמר דקרבה: **ליבא** דאיטעים. אלא היה להם לג להחזיר שמתם ובהא נחלקו: **מינמר** הוו נמירי. מה שנשתייר להם אלא שכתו הוו גמירי בדוקיה כמשה:

והתניא ב)כיוצא בו א"ר יוסי ג) והבאים מהשבי בני הגולה הקריבו עולות פרים ד) (בני בקר) שנים עשר אילים תשעים ה) ותשעה כבשים שבעים ושבעה (ו) שעירי חטאת שנים עשר הכל עולה לה' וחטאת מי קרבה עולה אמר רבא כי עולה מה עולה אינה נאכלת אף חטאת אינה נאכלת שהיה רבי יוסי אומר על עבודה זרה הביאום ואמר רב יהודה אמר שמואל על עבודה זרה שעשו בימי צדקיהו קא סלקא דעתין למאן דאית ליה חטאת צבור שנתכפרו בעליה מתה אית ליה נמי חטאת צבור שמתו בעליה מתה ז) והא הכא דאיכא דמתו בעליה וקא קרבה אמר רב פפא אפילו למאן דאמר חטאת צבור שכפרו בעליה מתה חטאת צבור שמתו בעליה אינה מתה ח)לפי אשאין הצבור מתים מנא ליה לרב פפא הא ט) אי נימא משום דכתיב 2תחת אבותיך יהיו בניך אי הכי אפי' יחיד נמי אלא היינו טעמא שאין הציבור מתים (י) משעירי רגלים וראשי חדשים דאמר רחמנא אייתינהו 3מתרומות הלשכה ודלמא מתו מריידו דהני זוזי אלא לאו ש"מ אין הצבור מתים יא) ואיבעית אימא כי אקרובינהו להני חטאות אחיי אקרבינהו דכתיב 4ורבים מהכהנים (יב) הלוים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ביסדו זה הבית יג) 5בוכים בקול גדול ורבים בתרועה יד) ודילמא הנך מיעוטא לא מצית אמרת דכתיב טו)(ולא הכירו העם בתרועה ושמחה) לקול בכי העם והיכי מקרבי להו והרי מזידין הוו אמר רבי יוחנן הוראת שעה היתה הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי בשלמא פרים ושעירי' כנגד שנים עשר שבטים (א) אלא טו) (ז) כבשים כנגד מי אלא הוראת שעה היתה: יז) תנן התם יח)משמת יוסף בן יועזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים בטלו האשכולות יט) יא)איש שהכל בו כ)ואמר רב יהודה אמר שמואל כא)כל אשכולות שעמדו להן לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר היו למדין תורה כמשה רבינו מכאן ואילך לא היו למדין תורה כמשה רבינו והאמר רב יהודה אמר שמואל כב)שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה דאישתכח יג) להו אישתכח ודגמירן להו הוו גמירי כמשה רבינו יד) והא תניא משמת משה אם רבו ממאיין טמאו אם רבו טהורין טהרו יד) ליבא דאימעיט מיגמר הוו גמירי להו כמשה רבינו במתניתא תנא יא)כל אשכולות שעמדו לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר איש צרידה לא היה בהם שום דופי מכאן ואילך היה בהן שום דופי כב)והתניא מעשה בחסיד אחד שהיה גונח מלבו ושאלו לרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שיינק חלב טו) רותח שחרית והביאו עז וקשרו לו בכרעי מיטתו והיה יונק ממנה חלב למחר נכנסו חבריו לבקרו כיון שראו העז אמרו ליסטים מזויין בתוך ביתו ואנו נכנסים לבקרו טו) ישבו ובדקו ולא מצאו בו עון אלא של אותה העז בלבד ואף הוא בשעת מיתתו אמר יודע אני בעצמי שאין בי עון אלא של אותה העז בלבד שעברתי על דברי חבירי שהרי אמרו חכמים כג)אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל וקי"ל כד)כל היכא דאמר מעשה בחסיד אחד או ר' יהודה בן בבא או ר' יהודה בר אילעאי ורבנן בתר יוסף בן יועזר איש צרידה דרי דרי הוו אמר

נגח: **כתר יוסף בן יועזר דרי דרי הוו.** כלומר אחר יוסף בן יועזר הוו אלו לאחר דורות הרבה וקתני דלא מצאו בהן עון אלמא לא היה בהן דופי: דופי

מסורת הש"ס

כיוצא בו. לא אימפרש היכא קאי: **והעלה מי קרבה עולה.** דכתיב (ה) ושעירי חטאת שנים עשר הכל עולה: **ואף אוסף חטאת אינה נאכלת שהיה רבי יוסי אומר.** יז) שעיר של עבודה זרה הביאום כנגד שנים עשר שבטים יח) שעבדו עבודה זרה בימי לדקיהו ולביבור (ו) שמביאין שעיר לחטאת דכתיב בשלח לך אנשים גבי עבודה זרה (במדבר טו) ועשו כל העדה פר לעולה וגו' ושעיר עזים אחד לחטאת וגו' ואותן שעירין נשרפין הן מתוך למתנה כפר העלם דבר והן שעירין הנשרפין כדלמרינן בתוהו מקומן (זבחים דף מז.) ובמנחות בהקומץ רבה (דף מ.) נפקא לן (ב)(דהכא) מהאי קרא דכתיב גבי פר העלם דבר ועשה לפר וגו' כאשר עשה וגו' (ג) והכי תניא (ד)אם כאשר עשה מה מ"ל לכפול בהזיות כו' ופיפא דבריתא החטאת לרבות שעירי עבודה זרה לדון כפר העלם דבר: **וקא קרבה.** אע"ג דמתו הבעלים בתוך ע' שנה שהיו בגלות: **יהיו בניך.** כלומר בנים הוו במקומן ומשו"ה קרבה חטאתן: **היינו טעמא שאין ליבור מתים.** שאין דין חטאת שמתו בעליה בליבור משעירי מוספי הרגלים ולחדשי חדשים (ה) יט) חטאות מיגהו ואמר רחמנא אייתינהו מתרומת הלשכה משקלים הנאין בחדר ואע"ג לאיכא למימר דלמא מתו מרייהו דהני זוזי אלא זוזי קלת מאיתן שהביאו השקלים מתו קודם הרגלים ונמצא שמקריבין חטאת שמתו בעליה שהרי יש להן חלק בהן: **כי אקרבינהו.** להני שעירי עבודה זרה בימי עזרא: **אחיי אקרבינהו.** על אותן שהיו עדיין חיין מן העובדים עבודה זרה בימי לדקיהו ז): **ורבים כבכרוטה.** אותן שלא ראו את בית הראשון ח) בוכים בקול גדול ורבים בתרועה ט) ודילמא הנך מיעוטא לא מצית אמרת דכתיב י)(ולא הכירו העם בתרועה ושמחה) לקול בכי העם והיכי מקרבי להו והרי מזידין הוו אמר רבי יוחנן הוראת שעה היתה הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי בשלמא פרים ושעירי' כנגד שנים עשר שבטים (א) אלא יא) (ז) כבשים כנגד מי אלא הוראת שעה היתה: יז) תנן התם יח)משמת יוסף בן יועזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים בטלו האשכולות יט) יא)איש שהכל בו כ)ואמר רב יהודה אמר שמואל כא)כל אשכולות שעמדו להן לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר היו למדין תורה כמשה רבינו מכאן ואילך לא היו למדין נשתכחו בימי אבלו של משה דאישתכח יג) להו אישתכח ודגמירן להו הוו גמירי כמשה רבינו יד) והא תניא משמת משה אם רבו ממאיין טמאו אם רבו טהורין טהרו יד) ליבא דאימעיט מיגמר הוו גמירי להו כמשה רבינו במתניתא תנא יא)כל אשכולות שעמדו לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר איש צרידה לא היה בהם שום דופי מכאן ואילך היה בהן שום דופי: **והתניא** כב)מעשה בחסיד אחד שהיה גונח מלבו ושאלו לרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שיינק חלב טו) רותח שחרית והביאו עז וקשרו לו בכרעי מיטתו והיה יונק ממנה חלב למחר נכנסו חבריו לבקרו כיון שראו העז אמרו ליסטים מזויין בתוך ביתו ואנו נכנסים לבקרו טו) ישבו ובדקו ולא מצאו בו עון אלא של אותה העז בלבד ואף הוא בשעת מיתתו אמר יודע אני בעצמי שאין בי עון אלא של אותה העז בלבד שעברתי על דברי חבירי שהרי אמרו חכמים כג)אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל וקי"ל כד)כל היכא דאמר מעשה בחסיד אחד או ר' יהודה בן בבא או ר' יהודה בר אילעאי ורבנן בתר יוסף בן יועזר איש צרידה דרי דרי הוו אמר

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה ח:
כג א מיי' פ"ד מהלכות שקלים הלי ח:
ג (מיי' פ"ט מהל' מעה"ק מתנות הלי כ סמ"ע ת"מ סימן תט סעיף ח):

תורה אור השלם

ו. הבאים מהשבי בני הגולה הקריבו עולות לאלהי ישראל פרים שנים עשר על כל ישראל אילים תשעים ושבעה כבשים שבעים ושבעה שעירי חטאת שנים עשר הכל עולה לה': עזרא ח לה
ז. תחת אבתיך יהיו בניך שיתמו לשרים בכל הארץ: תהלים מה יז
ח. ורבים מהכהנים והלוים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ביסדו זה הבית בעיניהם בכים בקול גדול ורבים בתרועה בשמחה להרים קול: עזרא ג יב
ט. ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק: עזרא ג יג

מוסף רש"י

אף חטאת אינה נאכלת. חטאת הקריבו לא נאכלת לפי שהיו שעירין לא נאכל הנכפרין, לפי שהביאו דמן לפני ולפנים כדכתיב בכל חטאת אשר יוכל מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש, כלומר בשמים (מז.) פרים הנכפרין ושעירים הנכפרין, דהיינו שעירי ר"ח לגבור (חמשה הוריות ד.), בטלו האשכולות. מפרש בגמרא שהכל בהן, עד שתיהו לא היה מתלוקת בתמני ובמלא טוען היו לומרים דבר כמתיקן למשה בסיני ואין הראשונים שנתלקו בגמרא קרבנות כיום טוב, כתנינה (ש.), והוא היה מתלוקת ולפנין בסיני בשמאל בדברי תורה (מומה ד.). איש שהכל בו. תורה לאחתה ואין דופי ושמחה ומתלוקת (שם מז.). **גונח.** פליגדר"ש. ליעק דפני מלא הלב לא היה יכול לבשיב ריחו (ביק מ.). **לסטים מזויין.** ריחה בשדות אחרים ונחל את הרבים (שם). **אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל.** מפני שהם מכעיר את הבהמה ולא שיהא מתמנן לאחר שם (שם עמ.).

שיטה מקובצת

א. יוסי הבאים מהשבי: כן הביאו בני בקר נמחק: ג) תשעים ושבעה כבשים שבעים ושבעה שעירי חטאת: דן והא הכא (תיבת ראיכא נמחק) דמתו בעליה וקרבה משמע אבל אי הוה סבר אינה מתה ניחא וכן למאי דמסיק אין כיחה בצבור וקשה דס"מ קשה נהי דאינה מתה מ"מ תרעה אריל דלמיד כו' ראית היקשי לתתני' דרי' ראית ליה נתכפרו דצבור מתה ובמתה דצבור לא פליג כדמשמע מתניתין דאמר ר"ש מה מצינו כו' משמע דבהנהו ג' לא פליג ר"י ואע"ג פליג בתכפרו דצבור ר"ל דודאי היכא דלא מתו כל הבעלים לא פליג ר"י אבל היכא דמתו כל הבעלים כגון הכא דמסתמא מתו כל אותם שהיו בימי צדקיה והוה ס"ד לאמר דאית ליה דנתכפרו מתה בצבור כמו כן מתו כל הבעלים תמות בצבור ומסיק רב פפא דאפי' למ"ד כו' אפי' מתו כל הצבור לפי שאין צבור מתים בליבור אפי' מתו כולם אין להם תורת מתה וכן משמע הסוגיא דהכי פירושא מדבריא מגלן לרב פפא הא כו'. תוס' אחרות: בן הא. גליון ואע"ג דבריהם היא לקמן כגי מגלן מקרא: ז) כתוס ס"א אלא דיוקא דרב פפא משעירי רגלים כו' אלא לאו ש"מ חטאת שמתו בעליה דר"ח דקא איתיה לרוב צבור כימי עזרא נמי הכי הוה דכתיב ורבים מהכהנים וגו' ולדילמא מיעוטא הוו לא מצית אמרת דכתיב ורבים וגו' ז) הבית בעיניהם: ח) בתרועה וגו' ולדילא הנך מיעוטא הוו לא מצית אמרת דכתיב ורבים וגו' ולא מצינו דבר אחר שהיו בוכים אלא בבית ראשון דכתיב ובכו העם ושבעה כבכו' ז) אלא אילים תשעים ושבעה וכבשים שבעים ושבעה כנגד: י) היתה ה"נ הוראת שעה היתה: יא) האשכולות מאי אשכולות אמר רב יהודה איש שהכל בו. גליון: פי' הקונטרס תורה יראת חטא כו' וקשה והי' בימי שפוט השופטים דור שמשון שופטיהם שיל קורה טול קיסם רצ"ל שהכל בו לענין תורה שלמדיו כמשה רבינו. יב) דאישתכח אישתכח תיכת להו נמחק: יג) והא תניא מדבריהם דבר מעמיד משה היה מחלוקת אלמא לא הוו גמירי כמשה דאלו הוו גמירי היה להם לכוין שמרתמם אליבא דהלכה ולא לחלוק. פי' מתוס': יד) שהרו ס"א במאי דאישתכח דבו מטהרין כמאי דדהו גמירי כו' ליבא דאימעיט כלומר מה שהיו חולקים בהלכות שנשתכחו דבהה ודאי לא הוי לכ לכוין כמשה פי' כתוס': טו) חלב עז ותחה משחרית והביאו עז וקשרו לו כו' חלב שחרית נכנסו: טו) לבקרו סיד הגיחו ויצאו כשמת ישבו: יז) אומר שעירים ר"ב של: יח) שבטים שהיו בימי צדקיה שעבדו עבודה זרה כו' ובצבור בעבודה זרה מבריאין שעיר: יט) החטאות בינהו: כ) צדקיהו דכתיב ורבים וגו' אלמא שעדיין היו חיים מאותן של בית ראשון שבימי צדקיהו הס"ד: כא) המריעים והבוכים היו: כב) שנשתכחו שכחו הס"ד: כג) נחמעט ס"א ובשמעשה בא לפניהם לטהר אי לטבא לא היו יודעין ללמוד מתוך משנתם או לסבר בדדמי מילתא לטילא ובסברא היו חלוקים זה עם זה זה מטמא וזה מטהר אבל המשנה ההלכה היו יודעים כמשה רבינו על עיקריה מינמר כו': כד) על ישראל נ"ל (זהר לשון רב"א): כה) קאי דהא שנויה בת"כ בפרשת פר העלם דבר והכי תניא לעיל ומר שני בן בקר תקח לחטאת גבי לרים כתיב פה ת"ל שני אם ללמד שרים שנים דרי כבר נאמר ועשית את האחד חטאת ואת האחד עולה אלא מה חלבות לומר שני לומר לך מה (חטאת) עולה אינה נאכלת אף חטאת זו אינה נאכלת אף אותו חטאת לא נאכל שהיתה מילואים מיוצא בו אמר רבי יוסי פי' שנקראת חטאת לומר שאינו נאכל ולהקריב לעולה ותיכת תניא שנויה בהחיא בפסיק"ן (דף ה ע"ב) לא כו': טו) כמ"ד בהוריות דכל שבט איקרי קהל כעבודה זרה: כו) הכא דמתו בעלים תיכת דאיכא נמחק: כז) דבר ואימא דבהנהו לא נשנית ההלכה ואומר: ל) היא ומאי משני מ"מ רעיה בעי אלמא: לא) סלקא דעתין אות ר' נמחק:

ה) הוריות ו., ב) ל"ל ופפה. ג) (לקמן נו.), ד) בפרשיכם, ה) ל"ל ולאין הטם מכרים קול תרועת הסמחה:, ו) פוטה מז., ז) (פוטה מז: ע"ש), ח) ל"ל אמרן, ט) (לקמן מז.), י) (תוספתא ס"ק פ"ח ה"ד), כ) ס"ק פ., ל) תוספתא (דבשיעת פב.) (ב"ק פ"ח ה"ד) (ב"ק עט: תענית כה.), מ) (ב"ק קנ:), נ) ב"ק מ"ג, ס) (ויקרא ד), ע) (תו"כ ויקרא דחובה פרק ו), פ) ב"ק מ"ז, צ) ל"ל עב, ק) נ"י ל"ק דכתיב גבי לרים ופר העלם דבר מקח לחטאת שני לעולה מה עולה כו' ובריתם זו הוצא בהוריות דף ה ע"ב, ר) (עו"כ בהוריות ו. דמסיק לתמר בכ"מ דתמלוה דבר מטאה פר ומרחיב אמנין ומביא ל"ל ומלאתי מהכרכ"ש בהוריות ד"ה נמנה כיוצא בו וכו' תמה לתוס' דהכמן), ש) הכא הכא לאיכא בעלים, ת) ב"ק מ., א) תוס'